

Dynamisch PCL werkprogramma 2020

Provinciale Commissie Leefomgeving

De Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL) is de onafhankelijke adviescommissie die Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten gevraagd en ongevraagd adviseert over onderwerpen die de kwaliteit van de leefomgeving aangaan.

De PCL bestaat inclusief de voorzitter uit negen vaste leden. De tiende plek wordt ingevuld door wisselende jonge onderzoekers van Universiteit of Hogeschool die tijdelijk een bijdrage leveren aan het advieswerk van de PCL. De samenstelling van de PCL is:

Dorien de Wit, voorzitter
Rudi van Etteger, lid
Bas van de Griendt, lid
Marleen van den Ham, lid
Piet Renooy, lid
Myriam van Rooij, lid
Hugo van der Steenhoven, lid
Alie Tigchelhoff, lid
Fred Vos, lid
Hugo Hegeman, jonge onderzoeker
Rosa Koopmans, jonge onderzoeker
Maarten Koese, jonge onderzoeker
Josefine van der Heijde, secretaris

De PCL adviseert op hoofdlijnen en richt zich op de samenhang tussen de verschillende opgaven. Ook stimuleert de PCL het debat over de grote maatschappelijke en ruimtelijke vraagstukken. De commissie heeft een wettelijke basis in de Wet ruimtelijke ordening en de Wet milieubeheer. Ook andere provincies hebben adviescommissies voor de leefomgeving. De PCL onderhoudt contact met hen en werkt op specifieke thema's met hen samen.

Binnen de provincie stemt de PCL haar werkprogramma af met dat van de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK). De PCL en de PARK adviseren regelmatig over dezelfde thema's, maar hebben ieder een andere expertise en invalshoek. Bij de PCL ligt de nadruk op het maatschappelijk afwegingskader, sociaal-economisch, ruimtelijk en bestuurlijk. De PCL werkt agenderend, verdiepend, losmakend en levert tegenspraak.

Bij de PARK ligt de nadruk op integraal ruimtelijk ontwerp, ontwerp onderzoek, verbeelding en inspiratie, inclusief concrete projecten. Dit betekent dat adviezen van PCL en PARK elkaar goed kunnen aanvullen. In onderstaand werkprogramma geven wij aan op welke thema's wij gaan samenwerken.

Richtinggevende doelen

De PCL hanteert sinds medio 2017 in haar advieswerk drie overkoepelende richtinggevende doelen.

1. Een gezonde en inclusieve samenleving (iedereen doet mee), waarin welvaart niet alleen in geld wordt uitgedrukt, maar ook in leefomgevingskwaliteit en waar oog is voor de verdeling van welvaart en kwaliteit.
2. Een hoge kwaliteit van natuur, landschap, landbouw en watervoorziening, waarbij de kwaliteiten van de bodem als een belangrijke weegfactor fungeren.

3. Een circulaire economie met een voortvarende energietransitie, te beginnen met de gebouwde omgeving. Waarbij de Utrechtse positie als sterke economische en innovatieve regio wordt benut om nog meer mogelijkheden tot innovatie aan te grijpen.

De PCL wil met haar adviezen en activiteiten bijdragen aan de *Sustainable Development Goals* van de Verenigde Naties, de 17 doelen voor duurzame ontwikkeling op wereldschaal.

Invalshoeken PCL

De PCL gebruikt 6 invalshoeken bij haar advisering:

1. Kwaliteit van de leefomgeving
2. Maatschappelijk vraagstuk centraal
3. Koppeling tussen vraagstukken
4. Lange termijn en bredere context
5. Rol provincie en partners
6. Lastige punten en taboes

Verschillende werk- en adviesvormen

De PCL bekijkt per adviesthema welke werk- en adviesvorm het meest passend is: advies, film, onderzoek, gesprek, bijeenkomst, excursie of een combinatie van verschillende werk- en adviesvormen. Deze afwisseling draagt bij aan de levendigheid van het advieswerk.

De PCL heeft met de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) afgesproken om in 2020 gezamenlijk enkele bijeenkomsten te organiseren als vervolg op de vroegere Landschapscafé's. Deze bijeenkomsten worden genoemd bij de adviesthema's.

Bespreking en vaststelling PCL werkprogramma

De PCL bespreekt haar concept werkprogramma met het CMT van de provincie, met de contact gedeputeerde in GS en met PS. Daarna verwerkt de PCL de input die uit deze gesprekken komt zoveel mogelijk. Als onafhankelijke adviescommissie stelt de PCL haar werkprogramma zelf vast. Als gevolg van nieuwe ontwikkelingen of adviesbehoeften is tussentijdse aanpassing van het werkprogramma altijd mogelijk. In die zin is het een dynamisch werkprogramma.

Evaluatie en aftreeschema

Bij de herbenoeming van de PCL in september 2019 is afgesproken dat er na twee jaar een evaluatiegesprek tussen provincie en PCL plaatsvindt. Daarnaast wordt er een aftreeschema gehanteerd, waardoor een geleidelijke opvolging van leden plaatsvindt en de continuïteit wordt gewaarborgd. Het aftreeschema houdt in dat van de huidige PCL leden in het najaar van 2021 vier leden aftreden en per september 2023 de overige vijf leden aftreden. De provincie verzorgt de werving van de nieuwe leden. Input daarvoor komt ook uit de evaluatie die de provincie in het tweede kwartaal van 2021 uitvoert.

Communicatie

De PCL heeft een webpagina op de provinciale website: www.provincie-utrecht.nl/pcl waar alle adviezen en activiteiten op staan. Daarnaast verzendt de PCL enkele keren per jaar een digitale nieuwsbrief aan haar netwerk bij de provincie en daarbuiten. Ook maakt de PCL gebruik van Twitter.

Adviesthema's 2020

Energietransitie

De energietransitie is één van de grootste opgaven waar de provincie voor staat.

In 2019 heeft de PCL vier korte adviesfilms uitgebracht waarin de jonge onderzoekers van de PCL een oproep aan de provincie doen om vaart te maken met de energietransitie en meer werk te maken van een samenhangende aanpak. Ook heeft de PCL in 2019 enkele malen mondeling en schriftelijk input geleverd voor het provinciale Programmaplan Energietransitie 2020-2025. In vervolg hierop heeft de PCL op 13 januari 2020 advies uitgebracht over het concept Programmaplan Energietransitie. In dit advies adviseert de PCL de provincie om meetbare doelen te stellen voor zowel de korte als lange termijn, te kiezen voor een samenhangende aanpak met andere opgaven en om het energiebewustzijn te bevorderen met de inzet van jongeren als adviseurs en ambassadeurs. Zie het advies op de PCL website: www.provincie-utrecht.nl/adviespcl

Klimaatadaptatie

De klimaatverandering leidt tot grotere extremen in het klimaat: hogere temperaturen die leiden tot hittestress in de steden, stijgende zeespiegel, langere periodes van droogte en frequenter voorkomen van storm en hevige regenval. Het is van groot belang om de klimaatverandering zoveel mogelijk tegen te gaan door de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Om de leefomgeving veilig en leefbaar te houden is het daarnaast echter ook noodzakelijk om in te spelen op de veranderingen in het klimaat die toch plaatsvinden.

De provincie staat aan de start van de beleidsontwikkeling op dit thema. Daarom heeft de PCL in november 2019 een inspiratiebijeenkomst voor GS, PS, ambtenaren en externe partners georganiseerd over klimaatadaptatie, met sprekers die ingingen op het proces van klimaatverandering, de breedte van het adaptatievraagstuk, aanpassing in de woningbouw en landbouw, de relatie met gezondheid en burgerparticipatie.

Mede op basis van deze bijeenkomst heeft de PCL op 3 februari 2020 advies uitgebracht aan de provincie met als titel: "Snelle klimaatverandering vraagt om voortvarend provinciaal adaptatieprogramma met groen in de hoofdrol." De PCL zal dit advies ook verbeelden in een animatiefilm. Zie het advies op de PCL website: www.provincie-utrecht.nl/adviespcl

Omgevingsvisie - verdiepingsthema

Gedeputeerde Staten hebben op 17 december 2019 de concept Ontwerp Omgevingsvisie en concept Ontwerp Omgevingsverordening vastgesteld. De PCL adviseert hierover in twee fases.

Adviesfase 1: Reactie op de inhoud en sturingsfilosofie van de concept ontwerp Omgevingsvisie en Verordening

Op 18 februari 2020 heeft de PCL advies uitgebracht over de concept ontwerp Omgevingsvisie en verordening. De PCL vraagt in dit advies aandacht voor de integraliteit van het omgevingsbeleid, voor de noodzaak om keuzes te maken over hoe om te gaan met de beperkte ruimte in de provincie en voor het thema samenwerking. Zie het advies op de PCL website: www.provincie-utrecht.nl/adviespcl

Adviesfase 2: Hoe kan uitvoering worden gegeven aan de grote opgaven en transities uit de Omgevingsvisie?

De provincie werkt de komende decennia aan grote opgaven en transities, zoals de woningbouwopgave, energietransitie, circulaire economie en aan het tegengaan van en omgaan met klimaatverandering. Hierbij is het van belang om tegelijkertijd een goede omgevingskwaliteit te realiseren (dubbeldoelstelling). Vaak is er sprake van grote doelen die in 2040 of 2050 behaald moeten zijn. Maar hoe gaat de provincie daar samen met partners naartoe werken? Welke tussenstappen zijn nodig om deze processen behapbaar te maken en de doelen te kunnen halen? ("backcasting").

Bovendien moeten deze grote opgaven allemaal gerealiseerd worden in een beperkte ruimte. Dit betekent dat er keuzes en nieuwe creatieve combinaties gemaakt moeten worden. Daarbij speelt een aantal (afwegings)principes een grote rol, zoals het inspelen op het specifieke karakter van gebieden, multifunctioneel ruimtegebruik, no-regret-maatregelen etc. Ook daar wil de PCL dieper op ingaan. Dit PCL adviesthema heeft een relatie met het adviesthema Omgevingswaarden van de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit.

De realisatie van grote opgaven en transities vraagt vaak om samenwerking tussen overheden. Soms vindt deze samenwerking op provinciaal niveau plaats, maar vaak ook op regionale schaal. Denk aan de regionale energiestrategieën of de samenwerking in de Regio Foodvalley. Daarbij ontstaat de vraag wat de rol van de provincie hierbij is en of de democratische legitimatie goed georganiseerd is. Over dit thema zullen de PCL en Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit een verdiepingsgesprek voeren met Provinciale Staten.

Sociale agenda

De provincie gaat in 2020 een Sociale agenda opstellen om veerkracht, inclusiviteit, participatie en acceptatie van kwetsbare groepen te versterken en eenzaamheid, discriminatie en laaggeletterdheid te bestrijden. De provincie wil hier geen apart beleidsterrein van maken, maar met een sociale bril naar alle beleidsterreinen kijken. De PCL heeft de afgelopen tijd al in verschillende adviezen aandacht gevraagd voor de relatie tussen sociaal-maatschappelijke vraagstukken en de inrichting van de leefomgeving: onder meer in de adviezen over Gezonde Leefomgeving, Slimme Mobiliteit en de Omgevingsvisie. De PCL zal deze aandachtspunten samenvoegen als input voor de Sociale Agenda en deze input aanvullen met nieuwe inzichten.

Hierbij zijn de volgende punten van belang:

- De provincie werkt aan veel opgaven waarin ruimtelijke en sociale vraagstukken elkaar raken, zoals wonen, openbaar vervoer en energie. Hoe kan de provincie de sociale effecten van haar activiteiten zo groot mogelijk maken?

- Gemeenten zijn eerstverantwoordelijk voor sociale vraagstukken. Welke rol kan de provincie het best spelen in relatie tot de rol van de gemeenten?
De PCL overweegt om een inspiratiebijeenkomst over dit thema te organiseren.

Circulaire economie

In de circulaire economie bestaat geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt. Het Rijk zet in op een circulaire economie in 2050. In het coalitieakkoord geeft de provincie aan met het economisch beleid te willen bijdragen aan de circulaire economie.

De provincie stelt een beleidsvisie en uitvoeringsagenda voor Circulaire economie op, die ze voor de zomer van 2020 wil vaststellen. De PCL zal hierover advies uitbrengen en wil starten met het organiseren van een inspiratiebijeenkomst waarin praktijkvoorbeelden aan bod komen.

Woningbouw en leefomgevingskwaliteit – verdiepingsthema, in samenwerking met provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit

In 2019 heeft de PCL advies uitgebracht over Woningbouw en omgevingskwaliteit in de provincie Utrecht. Hierin adviseert de PCL de provincie om het woningbouwbeleid helemaal te richten op binnenstedelijk en binnendorps bouwen met hoge eisen aan de kwaliteit van de leefomgeving.

Bij de bespreking van dit advies met PS vroegen de Statenleden de PCL om een vervolgadvisie over de manier waarop het bouwen van woningen binnen de kleine kernen vorm kan krijgen. De PCL wil samen met de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit van de provincie Utrecht in 2020 verder onderzoek (laten) doen naar dit vraagstuk. PCL en PARK zullen hier apart of gezamenlijk advies over uitbrengen. De PCL gaat gemeenten waar deze vraagstukken spelen betrekken bij het onderzoek en advies.

Daarnaast gaat de PCL ook verder met het thema binnenstedelijk bouwen en gaat in dit kader op werkbezoek naar de Merwedekanaalzone in Utrecht. Hier worden binnenstedelijk grote aantallen woningen in hoge dichtheid gebouwd met een zeer lage parkeernorm. Dit is een grote uitdaging die om creativiteit en innovatie vraagt. De PCL zal met betrokkenen in gesprek gaan over de lessen die uit de ontwikkeling van dit gebied te trekken zijn.

Vrije tijd, recreatie en toerisme, in samenwerking met provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit

De provincie ontwikkelt in 2020 een Programma Recreatie en Toerisme als uitwerking van de Omgevingsvisie.

De bevolking van de provincie Utrecht groeit sterk en er zullen veel woningen bijgebouwd moeten worden. Dit betekent dat ook de behoefte aan groenvoorzieningen, sport- en recreatiemogelijkheden en culturele voorzieningen toeneemt. Doordat steeds meer mensen flexibel werken, waardoor werk en vrije tijd meer vervlochten raken, neemt bovendien de behoefte aan mogelijkheden voor ontspanning dichtbij de werk- en woonplek toe.

In het concept ontwerp van de Omgevingsvisie staat als ambitie dat het (recreatie) groen in gelijke tred ontwikkeld moet worden met het verstedelijkingsprogramma, onder het motto "Groen groeit mee". De PCL gaat dit vraagstuk verkennen.

Ook het toerisme naar de provincie Utrecht neemt toe. Dit heeft positieve kanten (delen van de schoonheid van de provincie, naamsbekendheid, inkomsten), maar kan ook belastend zijn voor de inwoners, de natuur en het cultureel erfgoed. Een goede balans en verdeling zijn belangrijk.

De PCL gaat samen met de Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit de opgaven gerelateerd aan vrije tijd, recreatie en toerisme verkennen, waarbij nadrukkelijk de verbinding wordt gelegd met de grote transities, het thema gezonde leefomgeving, het Ringparkconcept en sociale vraagstukken, zoals inclusiviteit.

Terugblik op 2019

In 2019 heeft de PCL vier korte adviesfilms uitgebracht waarin de jonge onderzoekers van de PCL zich uitspreken over de Energietransitie. Daarnaast heeft de PCL een advies en film uitgebracht over Woningbouw en Omgevingskwaliteit. Samen met de adviescommissie van de provincie Zuid-Holland (PAL) heeft ze het advies "Checklist Omgevingskwaliteit" gepubliceerd. Bovendien organiseerde de PCL twee bijeenkomsten voor de provincie en andere geïnteresseerden: een gastlezing over overheidssturing in de netwerksamenleving door professor Martijn van der Steen en een inspiratiebijeenkomst over Klimaatadaptatie met vele gastsprekers van onder meer KNMI, RIVM, Wageningen Universiteit en Universiteit Utrecht.

Samen met de PRO Gelderland organiseerde de PCL een inspiratiebijeenkomst voor alle provinciale commissies leefomgeving en provinciale adviseurs ruimtelijke kwaliteit over de Omgevingswet.

Bron foto's: Beeldbank provincie Utrecht